

851

851

1.
1

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Matilda Svärd.

Matilda Svärd, maka till soldat Svärd i Granelund, Skinnberga, Skede socken, är född i Lamåsa, Alsheda socken, år 1857.

Fadern hette Karl Gustaf Zakrisson.

Livlig och språksam. Såvitt upptecknaren kunde förstå, var hennes tro på det vidskepliga ej stark. Hon skämtade emellanåt uppsluppet, då hon berättade.

(24 sid)

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Matilda Svärd, Skede.

Född 1857

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vättar.

Det var en gubbe, som stod ute på sin vedbacke. Då kom det upp något ur jorden. Det hade en grodas skepnad. Det skulle vara ett troll. Då bad "hon" gubben, att han skulle hjälpa henne till en barnmorska.

"Hur skall jag göra", tänkte han. Det fanns ju inga barnmorskor.

Han gick efter sin hustru. När de kom till vedbacken, öppnades ett hål i jorden. Och där försvann de. Sen öppnades det igen, när de kom tillbaka.

Det var väl sådana där vättar.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Myormar (värkormar). (Sägen.)

Det var en pojke, som var ute och plockade bär.

Han tyckte då, att han sprang över en orm.

Natten efteråt började han få värk nere i benet.

Det gick sedan allt längre uppåt benet. Det blev hål efter hål, och till sist gick det ända opp i låret. Det rann ur såret.

De läste över honom och försökte olika medel, men det hjälpte inte.

- - - -

Om de slår en huggorm och låter honom ligga i solen, så blir det en myorm (värkorm.)

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skogsrå.

Det var en pojke från Lamåsa, som en kväll var åt
kvarnen i Ljungby.

Det var mycket mörkt, och hans far gick för att mö-
ta honom.

Rätt som mannen gick, mötte han ett mycket fint
fruntimmer. Han blev rädd, men när hon gått förbi, vände han sig
om. Då fick han se, att hon baktill var som en ihålig ek, och
så försvann hon.

Karlen, som upplevde detta, kallades Per Jaenses-
Joan och var bonde i Lamåsa, Alsheda socken.

Sm. Östra härad . Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Skede socken. Meddelare Matilda Svärd.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kvinnan, som blev villad.

Meddelarens mor blev en gång villad i Böla hagar. Hon
skulle gå till Boås, och hon hade blodiglar med sig.

Där låg på marken en stor grå fjäder. När hon sen
skulle gå, kom hon ingenstans. Hon gick och gick. Hon kanske bara
gick runt. Hon kom inte till Boås den dagen. En annan kvinna följde
henne hem.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skede socken. Meddelare Matilda Svärd, Skede.

Vattnet ur källan vid Kungsberget.

Det var en familj, det var Lansas, de tog vatten ur
källan vid Kungsberget på Böla boställe.

Barnen blev förskräckliga .

Föräldrarna voro lite tokiga.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Matilda Svärd, Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Käringen, som hade skumhatt och som tog sanket.

Det var en käring, som kallades Masa- Lisa. Hon hade skum-
hatt. Hon kunde trolla. Hon tog all mjölken i Gevleberg.

Hon stod på dyngan och kärnade och drog och skrek: "Så
långt detta rop höres, ska allt sanket vara mitt!"

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Pannkaksstenen. (Sägen.)

Vid Gevelhester i Skede socken har funnits en sten, som kallas Pannkaksstenen. Den låg bredvid vägen. Den var flat och omkring fyra, fem meter i omkrets.

När de fick kalvkor där i gårdarna, brukade de baka pannkakor och ställa där åt tomten.

Meddelarens farmor hade sett tomten sitta och äta pannkakor.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jätttestenen, som vände sig, när den hörde kyrkklockorna.

På ägorna till Johannesberg under Gevelhester i Skede socken ligger en sten, som kallas Jätttestenen.

Det säges, att Kettil Runske kastat den. Var gång han hör Skede kyrkklockor, vänder han sig om.

Så vitt upptecknaren kunde förstå, fattade meddelaren inte alls, att det var fråga om ett skämt.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

851

10
10
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Om du inte gör det, eller jag inte får det som jag
vill, så sätter jag ner dig, så att du inte blir gift.

Användes skämtsamt.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Alsheda socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Blåkullakäringarna.

Blåkullakäringarna fara sedan solen gått ner och fara

tillbaka, innan solen gått upp. De fara över kyrktornen.

De skriker:

"Hej, jag blev efter!"

"Kom!"

"Jag stötte på kyrkspiran!"

De far upp genom skorstenspipan, när de far.

När de kommer till Blåkulla, far de ner genom pi-

pan. Sen släss de.

Så säger de: "Sår i dag och läkt i morgon!"

Så var det en karl, som slog till en käring och

sade: "Sår i dag men aldrig läkt!"

Och hon fick ha sitt sår i all sin dar.

851

12.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

12

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd. Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kniv över dörren mot trollen.

När en kvinna fått barn, skulle de ha en kniv

över dörren.

851

15
15

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

De avlidna besöka sina hem i julnatten.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

De avlidna komma om julnatten tillbaka och se till

sina hem.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

Drömmen om en skatt i Ulvaberg. (Sägen.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det var en pojke i Rösa, som drömde att det i Ulva-
berg, Skede socken, skulle finnas en mycket stor skatt.

Då började de arbeta där, men där fanns ingenting.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

Kyrkbänken torkas av jultorgon.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När de kom till kyrkan jultorgon, brukade de torka av bänken, innan de satte sig. Andarna hade hållit gudstjänst den natten, och det kunde vara jord kvar på bänken.

851

18.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

18

Mellby socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKLIVSARKIV

Trollen i Gröneberg. (Sägen.)

På ägorna till Kättarp i Mellby socken finns ett berg,
som kallas Gröneberg. Det är en gammal sägen att där finns troll.
I senare tid hörde Vårdslösa-Alfreds barn en gång att det sjöng
inne i berget: "Kom hit, kom hit!"

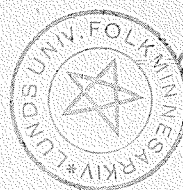
Sm. Östra härad.

Skede socken.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

851

19

Skervan.

Blod från navelsträngen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

För att barnet inte skulle få skervan skulle man, genast när barnet var fött och innan det förtärt något, ta blod från navelsträngen och låta detta droppa genom vigselringen, in i barnets mun.

Knutar på en tråd.

En havande kvinna skulle slå nio knutar på en tråd, men hon fick därvid inte räkna. När barnet var fött, skulle tråden bindas om barnets hals.

Havande kvinna får ej se lik eller gå över en grav.

Om en havande kvinna såg ett lik, så fick barnet skervan. Samma verkan hade det, om hon gick över gravan.

Den skervan kan inte botas.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skogsrådet, som bar pojken till dopet.

Det var ett par fattiga makar, som fick en pojke.

Men det var ingen av grannkvinnorna, som ville bära honom till dopet.

Mannen var ute i skogen och kolade. Så när han stod vid kolmilan och funderade på, hur de skulle få barnet döpt, kom en fin dam till honom.

Han kände inte igen henne.

Hon sa', att hon skulle bära barnet till dopet. Så länge hon fick vara hans gomor, skulle det gå honom väl. Men pojken fick inte veta om det. Hon gick till prästen och lät döpa barnet.

Så gick tiden, och trollen hjälpte dem, så de blev välbärgade.

En dag, när pojken var över tjugo år, var han och fadern ute i skogen. Då talade fadern om, vem som burit honom till dopet.

Då brann deras hem.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Skede socken. Meddelare Hustrun Matilda Svärd, Skede.

Hustrun, som spann åt trollen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det var en hustru, som skulle spinna åt trollen.

Hon skulle spinna om söndagen, och hon fick inte väta tråden,
och inte fick hon tala om det för sin man.

Hon skulle hämta det på ett visst ställe, och där
skulle hon lämna det.

Så en söndag, när hon satt och spann, glömde hon sig
och började väta på tråden. Hennes man tog sedan itu med henne,
och hon fick erkänna, hur det var.

De voro fattiga, men så länge hon höll på med det
där, hade de så mycket pengar.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Matilda Svärd. Skede.

Stolsteget borrar bort med en träsked.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När någon hade stolsteget, skulle en annan person
ta en träsked och hålla den för det sjuka ögat och vrida den runt.

Den sjuke skulle fråga: "Vad borrar du för?"

Den andre skulle svara: "Jag borrar bort stolsteget
ur ditt öga."

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Matilda Svärd, Skinnberga, Skede.

Offerkällor.

Garrehål kallas en offerkälla , belägen vid Skävahemmet, i en äng, å ägorna till Ekekull i Skede socken.

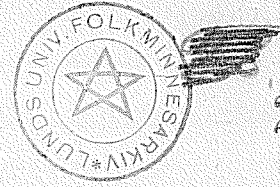
Vid Hällaminne, å ägorna till Kolbråna finnes en annan sådan källa.

De hade offrat där.

Meddelaren hade i barndomen tillsammans med andra barn brukat gå dit. De hittade då nålar och knappar samt småmynt: sexstyvror och battingar.

Folk brukade gå dit med barn, som hade skervan. De trätade med i vattnet.

Det var troligen vid midsommar.

23

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Skede socken. Meddelare Matilda Svärd. Skede.

851

24.
24

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tomten.

Meddelarens farmor var alltid rädd om tomten. Det skulle alltid finnas mat på bordet julnatten.

Om de hällde ut vatten på marken, skulle de alltid säga:

"Akta dig, tomte, annars bränner jag dig!"

Meddelarens farmor och mor och meddelaren själv hade brukat säga så.

Det hade aldrig varit någon olycka i meddelarens hem.